

Kır, Kir ve Kent

Koray Çalışkan

koray.caliskan@boun.edu.tr

Kentte kirliliği ve düzensizliği sıklıkla köy benzetmeleriyle anarız. “Yolları rezil, köy yolu gibi”, “Hiçbir şey yok, tam bir köy”, “Köy gibi işte, ortalık toz *toprak!*” Oysa gezegeni kirleten ve düzensizleştiren bütün pis süreçler kentlerde üretilir. Ancak kır, tarihinde ilk defa kentlilerin önyargılarını hakedecek bir yola giriyor.

Herkesin söylediği bir gerçek var. Küçük çiftçi tarımını ayakta tutacak yapılar hızla çözülüyor. Büyük şirketlerin örgütlediği endüstriyel tarım, gelişme kisvesi altında insanın toprakla ilişkisini yeniden tanımlamak istiyor. Bu sürecin ilk sonucu ortada: Küçük aile çiftçiliği tehdit altında.

Bu gelişmenin pek konuşulmayan bir sonucu daha var ki, köye ve köylüye yukarıdan bakan kentlilerin bile eteklerini tutuşturacak cinsten. Eğer neoliberal politikalar hemen durdurulmazsa işte o zaman durum kentli için de felaket olacak.

Küresel şirketlerin tarımsal üretimi kontrol etmesi çiftçilerin kendi toprağında işçileşmesiyle sonuçlanacak. Üretim sürecini büyük şirketin belirlediği tarımsal yapılar dünyanın her yerinde kır kirletiyor. Biyoçeşitliliği yok ediyor. Doğayı tektipleştiriyor, doğal risklere karşı güçsüzleştiriyor. Su kaynaklarını özelleştirip arz talep eğrilerinin insafına bırakıyor. Toprağı büyük parçalara ayırıp üzerine uçaklarla zehir atıyor. Yumuşak toprağı dev tekerlerle çığnıyor. Endüstriyel tarım dünyaya abanırken, her ortadan kalkan aile çiftçisi, şirketlerin elini daha da güçlendiriyor. Kır daha da kirleniyor.

Ama gözden kaçan bir olgu var: Köylünün tarlasına giren herşey, kentlinin tuvaletinden çıkar. Fakat birazı kentli bebeğin, yaşlının, dulun, kadının, kedinin, erkeğin, yani memleketin büyük çoğunluğunun kanında, bedeninde kalır. Pamuğu düşünün, en mahrem yerlerimize dokunmaz mı? Unu düşünün, beynimizin en ince damarından dahi geçmez mi? Ya da AKP'nin ithal ettiği ve Genetiği Değiştirilmiş Organizma olduğu kanıtlanan mısır... Büyük şirketlerin kar hırsı, vücudumuza dokunuyor. Kentlisiyle, köylüsüyle. Bu felaketi şimdi farketmezsek, artan kanser istatistikleri bize on yıl sonra anımsatacaktır.

Tarlalarımızdan sofralarımıza uzanan bir çevre felaketini tetikleyecek günler yaşıyoruz. İşinden koparılan her çiftçiyle sofralarımız daha da zehirleniyor.

Böyle giderse sonunda tadı her yerde aynı olan organik şeyleri çok pahalıya, yavan ve genetiği değiştirilmiş makyajlı zerzevatı biraz daha ucuza yediğimiz, kırsalı çirkin bir ziraisanayiye dönüşmüş, genetiğiyle oynanmış bitki ve meyvelerin yetiştiği tarla ve bahçelere yaklaşmanın bile sınırlandığı çirkin bir ülkeye dönüşeceğiz.

Çevre sorunları insanlığın gelişmesinin doğal bir sonucuymuş gibi geliyor bize. Oysa bir durup düşünsek bu saptama ne kadar boş hemen anlarız. Dünya tarihinde hiçbir uygarlık geliştikçe kirlendiğini varsaymadı. Kir ve gelişme hiç bu kadar içiçe geçmedi. Çeyrek yüzyıla kalmadan çirkin kentlerimizden suretinden bir kır yaratacağız: ama bu sefer gerçekten kirli ve yoksun.